

Гвара Медіа > Тексти > Інтерв'ю >

«Українці за кордоном важливі»: як харківська волонтерка представляє інтереси Батьківщини в ЄС

Олександр Манченко - 08 Жовтня 2024 | 18:02

Інтереси України у світі представляє не тільки національне Міністерство закордонних справ, а й свідомі українці, які можуть використовувати свої сили та вплив у країнах Європи. Однією з таких людей є харків'янка Олена Кужим.

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну дівчина зустріла в Європі, і, як вона каже, після тривалих внутрішніх вагань, вирішила залишитися в Брюсселі, де вона вчилася урбаністики. Невдовзі вона долучилася до неурядової організації Promote Ukraine, яка адвокатує інтереси України в Європейському Союзі, оскільки, хоч і була за кордоном, не могла

Ми зустрілися з Оленою в редакції Гвара Медіа у Харкові, коли вона приїхала у справах до рідного міста.

Про те, як волонтери в Європі адвокатують інтереси України та яких результатів вдалося досягти — читайте в матеріалі.

«Від сьогодні ти наша волонтерка»: початок шляху адвокації

Як для тебе почалося повномасштабне вторгнення та як ти долучилася до волонтерства?

На початок повномасштабного вторгнення я була з сім'єю в Німеччині. Там велика війна застала нас всіх. Після того, як ми оговталися, я повернулася до Брюсселю. У той час якраз проходила перша найближча демонстрація, заради якої я втекла зі своїх пар. Акція проходила навпроти будівель Ради Європи, Європейської комісії. Я підійшла до дівчини, яка була голосом цієї демонстрації, і запитала, чи потрібна їм допомога. Дівчина сказала мені: «завтра приходь в офіс, від сьогодні ти наша волонтерка».

Я підозрюю, що так працює в більшості закордонних громад, однак це точно можливо в Брюсселі — більшість українців рано чи пізно зустрілися на демонстраціях. Для нас це місце своєрідного «нетворкінгу» [*процес встановлення та підтримки контактів між людьми — ред.*]: тут заводять знайомства, знаходять коханих і все на світі.

Врешті, так, я долучилася до організації, яка має назву Promote Ukraine. Вона, зокрема, адвокатує інтереси України.

Яку роль саме ти відіграєш в організації?

В об'єднанні є засновниця — Марта Барандій, вона ж є президенткою — потім йде рада директорів. Крім того, організація займається різними напрямками діяльності, і в кожному з них є так званий lead [*керівник команди, який відповідає за певний напрям роботи — ред.*] або co-lead, якщо керівників декілька. Я co-lead команди адвокації разом зі своєю

погляду того, який вигляд має операційний процес — це зовсім інша історія і тут потрібні інші ролі в команді для того, щоб організувати демонстрацію. На відміну від роботи в кабінетах або аналітики — це трошки інший рід діяльності.

Олена Кужим під час однієї з демонстрацій у Брюсселі. Фото надала пані Олена.

«Не можете мобілізувати вулицю — не зможете впливати на політиків»: як українці адвокують інтереси Батьківщини

Розкажи більше про громадську адвокацію та маніфестації. Як це допомагає Україні?

Якщо говорити про команду адвокації, її основна мета — лобювання європейських інституцій і політиків для просування інтересів України. Цей процес здійснюється за допомогою стандартного набору механізмів, доступним громадянському суспільству: відкриті листи, особисті зустрічі, петиції, звернення, проведення публічних або закритих заходів. А

— *ред.*], тобто, це останній інструмент, який ви використовуєте, якщо всі попередні інструменти не спрацювали.

Є таке неформальне правило, якщо ви не можете мобілізувати вулицю — ви не зможете повпливати на політиків. Зазвичай це через те, що вони не будуть відчувати, що за їхніми діями здійснюється публічний нагляд. Якщо від них не вимагає тих чи інших речей їхня громадськість, то і в них немає достатнього стимулу виконувати обіцянки, які вони дали на закритій зустрічі.

Також демонстрація — спосіб привернути увагу журналістів, а отже створити певний тиск на політиків для виконання їхніх обіцянок через вплив на інформаційний простір.

Як проходить шлях адвокації?

Ох, це довгий шлях. Все дуже залежить від кінцевої мети. Мабуть, найпростіший механізм — це шлях, який ми проходили до резолюції Європарламенту. Він найпростіший, тому що не є зобов'язальним. Резолюція — це політична заява, яка говорить про певні цінності та цілі Європейського парламенту, проте вона не є зобов'язувальною, тобто не обов'язково трансформується в дії виконавчої влади чи законодавство.

Я наведу приклад одного з найбільш важливих на той момент «кейсів» [*випадків — ред.*], коли Європарламент проголосував за резолюцію, яка визнала Росію державою, що фінансує тероризм, а «Вагнер» — терористичним угрупованням. Для цього потрібно було пів року активної адвокації.

В адвокації дуже складно оцінити, чи це твій результат, чи ні, бо часто питання лобіює коаліція людей чи організацій. У цій ситуації ми говоримо про українські урядові та неурядові структури, також це рішення підтримали наші близькі друзі — країни Балтії. Однак, на жаль, це рішення не вилилося у внесення «Вагнеру» в список терористичних організацій Європейським Союзом. Уже не говорячи про те, що механізм для визнання держав такими, що фінансують тероризм, в ЄС не був розвинений.

злочину агресії або чітких механізмів для конфіскації російських заморожених активів — це тривалий процес, де є певні milestones, тобто етапи, на яких ви досягаєте проміжних результатів. Якщо говорити про створення трибуналу — формування коаліції країн, так званої core group [ключової групи — ред.], які підтримують формування спецтрибуналу — це є досягненням в процесі. Не тільки наше, а цілої адвокаційної групи.

Якщо ж говорити про конфіскацію активів, важливим рішенням було закумулявати дохід від прибутків, що отримуються від російських активів, які лежать на банківських рахунках країн-партнерів, і сформувати з цих коштів кредит для України.

Також наша організація лобювала визнання Голодомору 30-х років геноцидом проти українського народу. Бельгія на рівні федерального уряду прийняла це рішення.

Олена Кужим під час однієї з демонстрацій у Брюсселі. Фото надала пані Олена.

Ви працюєте виключно у Брюсселі, як центрі європейської політики, чи також в інших містах Союзу?

Наш фокус завжди полягав у тому, щоб в першу чергу працювати з європейськими інституціями, тому так, головна локація в Брюсселі. Інколи ситуація вимагає від нас працювати з бельгійськими парламентарями або їхніми національними інституціями.

У 2023 році ми мали проєкт, який був націлений на координування українського громадянського суспільства в процесі лобювання українських інтересів перед виборами в Європарламент. В першу чергу ми робили наголос на найбільш впливових членах Європейського Союзу, тобто були громадські організації в Німеччині, Іспанії, Італії, Франції й так далі. Вони лобювали кандидатів на посади європейських депутатів у своїх країнах. Ми ж фокусувалися на бельгійських кандидатах. Також у випадку Бельгії це збіглося з місцевими виборами у федеральний уряд, тому ми також працювали з партіями, які подавали своїх кандидатів на національному рівні.

Тобто у вас багато осередків чи це сторонні організації працювали в інших країнах?

Ні, це не наші осередки. Це наші партнери, з якими ми координували зусилля. Таку взаємодію ми бачимо як напрямок роботи: ефективна координація українського громадянського суспільства, яке активне за кордоном та працює з темами європейської інтеграції України.

Олена Кужим під час однієї з демонстрації у Брюсселі. Фото надала пані Олена.

«Не треба каналізувати всі процеси через дипломатичні установи»: як бельгійці та українці за кордоном ставлять до адвокатиї

Як мешканці Брюсселю та інших бельгійських міст ставляться до вашої діяльності?

Це хороше питання, оскільки відповідь на нього викриє той факт, що є велика прірва між «бульбашкою», яка працює в європейських інституціях, і членами Євросоюзу та їхніми громадянами. Перша є сильно проукраїнською — це можна побачити не тільки з рішень Європейських Комісії або Парламенту, але й з того, які люди очолюють ці інституції, яка партія виграла на виборах в Європарламент. Там є розуміння основних принципів, згідно з якими інституції ЄС мають працювати з Україною.

Проте це розуміння не настільки присутнє серед звичайного населення. Хоч роботу з ordinary citizens [пересічні громадяни — ред.] не є нашим основним пріоритетом, проте, проекти, які ми проводили за їхньої участі, мали позитивний відгук.

фронту. Власне, ця презентація була націлена на звичайних громадян Бельгії, і мала великий успіх. Ми зрозуміли, що є запит на такі проекти.

Найважливішим для роботи з місцевим населенням є емоційний компонент. Особливо, коли його може представити людина з їхнього контексту, яка розуміє менталітет і бачення глобальних процесів. Це є таким влучанням в «яблучко» — такого треба робити більше. Однак, повторюся, це не є основним фокусом нашої організації, проте, коли є така можливість, і ми щось робимо — тоді відчуваємо великий позитивний feedback [зворотний зв'язок — ред.].

А як ставляться українці, наскільки вони долучаються до активностей на користь Батьківщини?

У мене зустрічне питання, чи всі громадяни всередині України є політично та громадсько активними? Так само це працює не тільки в Україні, так будь-де. Звісно, є волонтерські ініціативи, які не напряду пов'язані з суспільно-політичною діяльністю. Наприклад, культурні заходи локального рівня. Я не думаю, що це функція всіх українців за кордоном розмовляти з євродепутатами. Важливо, щоб наші інтервенції були точкові та координовані.

Українці за кордоном важливий ресурс, який навіть не треба активно залучати, бо він і так працює. З ними треба координуватися та розуміти їхній потенціал. Це, мабуть, важливий message [повідомлення — ред.] для української влади, що не треба намагатися каналізувати всі процеси через дипломатичні установи, де не вистачає ані людей, ані ресурсів. Треба розуміти, що деякі процеси можуть бути підтримані зі сторони громадянського суспільства, яке є досить експертним, автономним. З ним треба мати хорошу комунікацію і підтримувати його роботу.

Коли ми проводили опитування серед учасників Європейського форуму адвокатури, де зібралися представники українського громадянського суспільства за кордоном, питання складної комунікації з нашими представництвами в країнах Європи було одним з основних елементів, які заважали ефективній роботі.

Олена Кужим під час однієї з демонстрацій у Брюсселі. Фото надала пані Олена.

«Зараз важливо оцінити: ефективніше допомагати з Брюсселю чи з України»: плани та пріоритети майбутнього

Які пріоритети ви визначили для себе на майбутнє?

На третій рік війни ми визначили, що наші ресурси досить обмежені, тож ми почали фокусуватися не на всьому й одразу, як раніше, а на чотирьох пріоритетних напрямках роботи, зокрема європейській інтеграції, військовій підтримці, шляху України до НАТО, питаннях, пов'язаних з реконструкцією, а також питанні правосуддя, що є досить комплексним. Останнє містить спеціальний трибунал, конфіскацію заморожених активів та розслідування воєнних злочинків.

Який наступний крок варто очікувати в адвокації інтересів України від вашої організації?

Будемо наголошувати на тому, що процес євроінтеграції ми не маємо и не можемо проходити окремо. Ми маємо об'єднувати зусилля, і своєю чергою ЄС має бути об'єднаним, щоб ми інтегрувалися паралельно. Попри те, що ми перебуваємо на різних рівнях підготовки, ми вважаємо, що це було б нашою сильною стороною, якби у своїх процесах євроінтеграції у нас була можливість синхронізуватися, об'єднатися та обмінюватися досвідом. Також з боку безпекового питання нам важливого інтегруватися разом.

Я розумію, як нам спільно інтегруватися з Молодовою, але як бути з Грузією, яка ніби навпаки робить кроки від Євросоюзу?

Процес євроінтеграції тривалий, досить повільний. Ніхто не може точно сказати, коли це відбудеться. І те, що ми будемо проходити цей шлях паралельно, не означає, що процес інтеграції для нас, Молдови та Грузії закінчиться однією датою, проте процес, принаймні зі сторони громадянського суспільства, має бути синхронізований.

Я думаю, що грузинський сценарій — це урок для Європейського Союзу щодо того, що може статися в Україні, якщо вона програє війну. З боку базової людської солідарності ми бачимо, що грузинське громадянське суспільство, їхні ініціативи, як в Брюсселі, так і всередині країни, а також середньостатистичний представник суспільства має запит на європейську інтеграцію.

До країни, яка пережила нищівну, можливо навіть геноцидну війну, уряд якої де-факто контролюється Росією, у нас просто не може бути такого самого рівня вимог, як до інших держав, які в такій ситуації не опинилися. Треба пам'ятати, що Грузія за розмірами та населенням є в рази меншою від України. Ми маємо дякувати географії та демографії, що у нас є можливість вистояти в цій війни. Ми не знаємо як ЄС та наші партнери відреагували б на вторгнення, якби ми розташовувалися в умовній центральній Азії.

Окей, а що плануєш особисто ти на найближче майбутнє? Думаєш повертатися в Україну?

використання свого особистого ресурсу. моя професія готує мене майбутнє, яке пов'язано з реконструкцією українських міст, громад, з відновлення нашої держави як в стадії гарячої війни, так і після перемоги. Для мене зараз важливо оцінити: це краще робити з Брюсселю чи з України.

Олена Кужим під час однієї з демонстрацій у Брюсселі. Фото надала пані Олена.

Читайте також

Релігійна свобода чи національна безпека: як у Харкові впроваджують закон [про заборону церков пов'язаних з РФ](#).

«[Не хочу щоби про наше село забули](#)»: Довгеньке через два роки після деокупації.

У Харкові попрощалися з волонтером Тиграном Галустяном — [фоторепортаж](#).